การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื สำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

นางสาวนุชสุดา เสริมสมรรถ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2544 ISBN 974-03-0974-7 ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A PROPOSED INSTRUCTIONAL ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES FOR DEVELOPING GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS FOR STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, BANKOK METROPOLIS

Miss Nuchsuda Sermsamat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education in Teaching Social Studies

Depratment of Secondary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0974-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
	ความเป็นพลเมืองคีสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสึกษา สังกัคกรม
	สามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
โดย	นางสาวนุชสุดา เสริมสมรรถ
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.วลัย พานิช
คณะครุศาสต	ร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูต	รปริญญามหาบัณฑิต
	คณบคีคณะครุศาสตร์
	(รองศาสตราจารษ์ คร.ไพทูรย์ สินถารัตน์)
คณะกรรมการสอบวิเ	
	ปาย คือ ประชานกรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.พิมพันธ์ เคชะคุปต์)
	อาจารย์ที่ปรึกษา
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.วลัย พานิช)
	กรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ลาวัณย์ วิทยาวุฑฒิกุล)

นุชสุดา เสริมสมรรถ: การนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร (A PROPOSED INSTRUCTIONAL ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES FOR DEVELOPING GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTIC FOR STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, BANKOK METROPOLIS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย พานิช, 123 หน้า. ISBN 974-03-0974-7

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื สำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือครูสังคมศึกษา 288 คนและผู้เชี่ยวชาญค้านการเรียนการสอนสังคมศึกษา 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือ แบบสอบถามสำหรับครูสังคมศึกษา และ แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยมีการกันพบ ดังนี้

- กิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณถักษณะกวามเป็นพลเมืองคี 4 ด้านที่มีความเหมาะสมมาก มีดังนี้

  1. กิจกร...ในห้องเรียน ด้านทักษะพื้นฐาน คือ ฝึกคั้งข้อสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ และการใช้ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเป็นประเด็นให้นักเรียนอภิปราย ด้านจิตใจ คือ ให้ร่วมรับผิดชอบการทำงานกลุ่ม ใช้กรณีศึกษาโดยนำหลัก คุณธรรมแก้ไขปัญหา และใช้ตัวแบบบุคคลที่ทำความคีในประวัติศาสตร์ไทย ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ ใช้บทบาทสมมุติแสดง การปฏิบัติตนถูกต้องตามวัฒนธรรมประเพณีไทย นำปัญหาสังคมมาเป็นประเต็นในการสอน และให้นักเรียนยกตัวอย่างการปฏิบัติตนที่ถูกค้องตามหน้าที่พลเมืองคีของสังคมไทย ด้านการเมืองและประชาธิปไตย คือ ใช้กระบวนการกลุ่มอภิปรายแนวทางการปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ จัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของตนตามหลักประชาธิปไตย อธิบายถึงสิทธิหน้าที่พลเมืองตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ฝึกการแก้ปัญหาสถานการณ์การเมืองไทยปัจจุบัน และวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียระบบการเมืองไทยในแต่ละยุคสมัย
- 2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ค้านทักษะพื้นฐาน คือ ทำโครงงานสังคมศึกษาบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นๆ จัดทัศนศึกษา ใช้แหล่งวิทยาการ และเทคโนโลยีต่างๆค้นคว้าข้อมูล และนำเสนอข่าวสาระต่างๆผ่านเสียงตามสายของโรงเรียน ค้านจิตใจคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เชิญวิทยากรมาบรรยายเรื่องค่านิยมในการคำรงชีวิต และฝึกปฏิบัติ สมาธิเพื่อขัดเกลาจิตใจตามหลักศาสนา ค้านสังคมและวัฒนธรรม คือ กิจกรรมเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จัดทัศนศึกษา เชิงอนุรักษ์ โบราณสถาน จัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศให้เห็นความสำคัญสถาบันหลักของชาติ และจัดประกวดโครงงานเกี่ยวกับ การอนุรักษ์สิ่งแวคล้อม ค้านการเมืองและประชาธิปไตยคือ จัดนิทรรศการเกี่ยวกับวันสำคัญหางการเมืองการปกครองของไทย จัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญๆที่เกี่ยวกับการปกครองข้านเมือง และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยอย่างสม่ำเสมอ
- 3. กิจกรรมร่วมกับชุมชน ค้านทักษะพื้นฐาน คือ ใช้แหล่งวิทยาการท้องถิ่นที่เป็นบุคคลและสถานที่
  และจัคกิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาในวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มโรงเรียนในชุมชน ค้านจิดใจคือ จัคกิจกรรมการบำเพ็ญสาธารณะ
  ประโยชน์ร่วมกับประชาชนในชุมชน และเชิญวิทยากรในชุมชนมาบรรยายให้ข้อคิดในการปฏิบัติดนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน
  ค้านสังคมและวัฒนธรรมคือ ให้นักเรียนร่วมพิธีกรรมสาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นชุมชน จัคกิจกรรมในชุมชนเกี่ยวกับอนุรักษ์
  ทรัพยากรทรัพยากรและรักษาสาธารณะสมบัติในชุมชน การรณรงค์ป้องกันต่อค้านยาแสพย์ติดร่วมกับชุมชน สำรวจปัญหาและเสนอ
  แนวทางแก้ปัญหาสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน เชิญวิทยากรท้องกิ่นบาแนะนำการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการดำเนินชีวิตใช้ท้องถิ่น
  เป็นแหล่งการเรียนรู้ และให้นักเรียนค้นหาแหล่งวิทยาการเรียนรู้ใหม่ๆ ทางสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและประชาธิปไตย
  คือ จัดทำเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆเผยแพร่ความรู้ประชาชนเรื่องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ร่วมรณรงค์การมีส่วนร่วมต้านการเมืองการ
  ปกครองกับชุมชน และจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน
  ท้องถิ่นตน

ภาควิชา	มัธยมศึกษา	ลายชื่อนิสิต
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา	2544	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Keyword: ACTIVITIES IN SOCIAL STUDIES, DEVELOPING GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTIC

NUCHSUDA SERMSAMAT: A PROPOSED INSTRUCTIONAL ACTIVITIES IN SOCIA STUDIES FOR DEVELOPING GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTIC FOR STUDENTS IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE DEPARTMENTNOF GENERAL EDUCATION, BANKOK METROPOLIS. ADVISOR: ASSISTANT PROFESSOR Dr. WALAI PANICH, 123 PAGES, ISBN 974-03-0974-7.

The objective of this research is to propose instructial activities for developing good citizenship characteristic for students in secondary schools. The sample was consisted of 288 social studies teachers and 22 teaching social studies experts. The researcher constructed two set of questionnaire for social studies teachers and teaching social studies experts. The obtained data were analyzed by means of percentage, arithmetic means and standard deviation.

The research findings were as follows:

- Classroom activities. The basic skill aspect: practicing how to set hypothesis to solve the problems, using real situations to be the issues for discussion; the affective aspect: use case studies by applying moral principles to the solution and use role models in Thai history; the social and cultural aspect: use role play to illustrate the proper practice in Thai culture and custom, use social problems as the issues to be taught and have the students set the examples for being good citizens; the political and democratic aspect: use group process to discuss rights and duties, use simulation in teaching rights and duties under the democratic principles, explain the rights and duties of citizens written in the constitution, practice how to solve problems in the present political situations, and analysis the strength and weakness of Thai government in each period.
- 2. Extra curriculum activities. The basic skill aspect: conducting social studies projects integrated with other subjects, organizing fieldtrips, using leaning resources and technology for searching the data and presenting news and information on the air in schools: the affective aspect: participating in religious activities, inviting speakers lecturing on values relevant to the people's ways of living and practicing meditation; the social and cultural aspect: participating in religious special days, organizing fieldtrips to historic areas, organizing exhibition or bulletin boards illustrating the information of national major institutes and organizing project contests on environmental conservation; the political and democratic aspect: organizing exhibitions on political special days, organizing fieldtrips to important political venues and following-up Thai political news.
- 3. Activities with communities. The basic skill aspect: use local resources both people and places, and organizing social studies quiz among students in communities; the affective aspect: organizing activities for public benefit and inviting speakers in communities recommending on how to devote for the communities; the social and cultural aspect: having students participate in religious and local cultural and custom activities, organizing activities for conserving natural resources and public properties, campaigning against drug addict, survey community problems and suggesting for the solutions, inviting speakers to introduce how to use Thai local wisdom in ways of life, use local areas as learning resources; the political and democratic aspect: producing printed material and other media's for disseminating concepts of election to the public, campaigning for the political participation and organizing activities promoting the concepts of democracy and political participants in the community.

Department / Program	Secondary Education	Student's signature Auchanda Sommann
Field of study	Teaching Social studies	Advisor's signature Walas Pamil
Academic vear	2000	Co Advisor's signature

THE TOWN THUS THE

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วลัย พานิช อาจารย์ที่ปรึกษา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์, รองศาสตราจารย์ถาวัณย์ วิทยาวุฑฒิกุล ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นี้ ท่านได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะข้อคิดเห็น ต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณ ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการ เรียนการสอนสังคมศึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุคหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอ ขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ค้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา - มารดา และ พี่ชาย ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงิน รวมทั้งคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเพื่อนๆ ร่วมสถาบันการศึกษาแห่งนี้ที่ ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

นุชสุดา เสริมสมรรถ

สารขัญ

	١	เน้า
บท	คัดย่อภาษาไทย	4
บท	คัดย่อภาษาอังกฤษ	ઈ
กิตต์	ศึกรรมประกาศ	Ŋ
สาร	าบัญ	Ŋ
สาร	บัญตาราง	QI
สาร	บัญภาพ	ល្ង
บท	ที่	
1	บทนำ	
	ความเป็นมาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
	ขอบเขตของการวิจัย	7
	คำจำกัดความในการวิจัย	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	คำจำกัดความของความเป็นพลเมืองคื	10
	คุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	13
	การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	19
	สังคมศึกษากับบทบาทการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	28
	กิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	33
	งานวิจัยภายในประเทศ	49
	งานวิจัยต่างประเทศ	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การศึกษาค้นคว้า	53
การสุ่มตัวอย่าง	53
กาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
การนำเสนอข้อมูล	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	82
อภิปรายผลการวิจัย	85
ข้อเสนอแนะ	91
รายการอ้างอิง	93
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	100
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ	105
ภาคผนวก ค รายชื่อกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษา	108
ภาคผนวก ง แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	111
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	123

สารบัญตาราง

		หน้า
i		
1	แสดงการกำหนดและการสุ่มตัวอย่าง	52
2	แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง	
	ครูสังคมศึกษา	62
3	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน และความหมายของคะแนนความ	
	คิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการ	
	สอนสังคมศึกษาในห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	64
4	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน และความหมายของคะแนนความ	
	คิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการ	
	สอนสังคมศึกษาเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	66
5	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน และความหมายของคะแนนความ	
	คิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการ	
	สอนสังคมศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	69
6	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน และความหมายของคะแนนความ	
	คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน	
	สังคมศึกษาในห้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	72
7		
	•	74
8		
	สังคมศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื	75
	1 2 3 4 5	 แสดงการกำหนดและการสุ่มตัวอย่าง แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ครูสังคมศึกษา แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีค่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการ สอนสังคมศึกษาในท้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีค่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการ สอนสังคมศึกษาเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคื แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการ สอนสังคมศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคี แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน สังคมศึกษาในท้องเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคี แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน สังคมศึกษาแลริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองคี แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน สังคมศึกษาแลริมหลับขุนมาคราฐาน และความหมายของคะแนนความ คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่		หน้า
1	แผนภูมิแสคงการแต่งพฤติกรรม	20
2	แผนภูมิแสดงกระบวนการลงโทษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	22
3	แผนภูมิแสคงกระบวนการปรับแต่งพฤติกรรม	23
4	แผนภูมิแสคงการประยุกศ์กระบวนการเรียนการสอนโคยการจัดกิจกรรม	
	เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์	26
5	แผนภูมิแสคงประเภทของการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนค่านิยม	4 7